

2011 | Eva Löfbom

Akademiker som företagare

Rapport från en enkätundersökning
bland Sacoförbundens medlemmar

Akademiker som företagare
Rapport från en enkätundersökning
bland Sacoförbundens medlemmar

Eva Löfbom

Citera gärna ur skriften, men ange källa

© Eva Löfbom och Saco 2011

www.saco.se

Förord

Kan en facklig organisation vara en organisation även för företagare? Frågar du Saco och våra medlemsförbund så är svaret JA! Ungefär tio procent av våra yrkesverksamma medlemmar har ett eget företag, på hel- eller deltid. Och de som kan tänka sig att starta företag är ännu fler.

Vi har en lång tradition av att ha företagande akademiker som till exempel veterinärer, tandläkare och läkare som medlemmar. Dessa grupper har följts av bland andra civilingenjörer som driver teknikkonsultföretag, informatörer som startar kommunikationsbyråer och naturvetare som har företag inom miljöteknik. I den här rapporten får vi veta mer om dem, hur deras företag ser ut och vilka tankar och drivkrafter de har.

Idag uppvisar företagen inom Sacoförbunden en fantastisk spridning mellan olika professioner, branscher och företagstyper. Affärsidén handlar ofta om att sälja sin kompetens, men akademiker blir framgångsrika företagare även inom andra områden genom att utnyttja sina kunskaper om exempelvis organisation, juridik, försäljning och marknadsföring. Akademiker som företagare bidrar till förnyelse av svenskt näringsliv.

Att vara företagare ställer speciella krav. Man måste vara modig, självständig, företagsam, envis och drivande. Men företagare har samtidigt någonting grundläggande gemensamt med alla andra akademiker. De vill få användning för sin kunskap och kompetens, få möjligheter att utvecklas och de vill få rimligt betalt för det.

Många akademiker växlar mellan olika anställningsformer och företagande under sitt yrkesliv – ibland kombinerar de flera samtidigt - något som kommer att bli ännu vanligare i framtiden. Att starta företag kan vara ett sätt att komma bort från en arbetsplats där man inte trivs. Denna rörlighet är positiv både för individen och samhället och bidrar till utveckling och tillväxt. Sacos förbund finns där som inspiration, trygghet och stöd under hela karriären.

Göran Arrius
Sacos ordförande

Innehåll

Förord	2
Innehåll	3
Sammanfattning	4
Om studien	6
2011 års undersökning	6
Företagarna i Saco	8
Var tionde är företagare	8
Företagsformer, ägare och anställda	9
Företagarna jämfört med de anställda	11
Motiv och hinder	14
Företagare	14
Många olika skäl att bli företagare	14
Företagsklimatet	17
Planer på att växa och upplevda hinder	17
Anställda	19
Företagare och utbildningen	21
De flesta arbetar inom sitt utbildningsområde	21
Utbildningen till nytta i rollen som företagare	21
Inspiration under studietiden	21
Sacoförbundens tjänster för företagare	23
Många saknar kunskap om förbundens tjänster	25
A-kassa	25
Upplevd nytta av medlemskapet	26
Bilaga: Metod och kvalitetsredovisning	28
Undersökningen	28
Population	28
Urval, bortfall och redovisningsgrupper	28
Redovisning	29
Kvalitetsredovisning	30
Urvalsfel, täckningsfel och bortfallsfel	30
Systematik i bortfallet	30
Litteratur	32

Sammanfattning

Företagande utvecklar Sverige och driver samhället framåt. Goda möjligheter till företagande är viktigt också för att vidga möjligheterna, friheten och självständigheten för de yrkesgrupper som Saco företräder. I den här rapporten beskrivs resultaten från en enkätundersökning om företagande som riktat sig till Sacoförbundens företagarmedlemmar och ett urval av anställda medlemmar. Av dem som fick enkäten har 42 procent svarat.

Var tionde yrkesverksam medlem i Sacoförbunden är företagare, antingen på heltid (4,7 procent) eller vid sidan om en anställning som så kallad kombinator (5,8 procent). De kan vara egna företagare eller formellt anställda i ett eget aktiebolag med en ställning i företaget som motsvarar den egna företagarens. Företagen är små och bara 4 procent av heltidsföretagarna har fler än fem anställda. De flesta arbetar i sitt företag inom ett yrke som ligger i linje med deras utbildning (94 procent av heltidsföretagarna och 73 procent av kombinatorerna).

Många av Sacoförbundens medlemmar går mellan att vara anställda och att vara företagare. Av de anställda medlemmarna har 13 procent tidigare haft företag och en fjärdedel av de anställda skulle vilja starta ett företag. Majoriteten av heltidsföretagarna, 86 procent, var anställda innan de startade sitt företag. Privatanställda och landstingsanställda medlemmar blir oftare företagare än de som är arbetar inom kommunal eller statlig sektor.

Inom flera yrkesgrupper i Saco finns en lång tradition av företagande. Det gäller bland annat tandläkare, läkare, psykologer och arkitekter. Samtidigt har företagande blivit vanligt även i andra yrkesgrupper, som ingenjörer, kommunikatörer och naturvetare. För exempelvis lärare är situationen en annan. Det avspeglar sig bland annat i hur andelen företagare varierar mellan Sacoförbunden. Men även förutsättningar, villkor och drivkrafter skiljer sig åt.

Orsakerna till att man startade företaget är sinsemellan olika, en del är positiva drivkrafter medan andra är av mer påtvingad karaktär. Ibland kan det ha varit andra livsval som påverkade beslutet att bli företagare.

Heltidsföretagare anger oftast att de startade sitt företag för att få större frihet att styra sitt arbete som de själva vill. Av dem som tidigare var anställda i landstingen anger hela 90 procent detta som ett skäl. Ungefär en tredjedel av företagarna har svarat att de såg möjligheten till större inkomster som en anledning att starta sitt företag. För yngre och män var det ett betydligt vanligare skäl än för äldre och kvinnor. Av dem som tidigare varit anställd i kommunal sektor, där löneläget är sämre, var ökade inkomster mindre ofta ett skäl att starta företaget.

Att starta företag för att undvika arbetslöshet var ett motiv för 15 procent av heltidsföretagarna. Av dem som arbetade inom kommunal sektor eller landstingssektor var det dock få som angav arbetslöshetsrisk som ett motiv. I de fria svaren återkommer anledningar som att eget företagande är det vanliga inom yrket, att arbetsgivare inte gärna anställer utan hellre

anlitar konsulter eller helt enkelt att möjligheten dök upp. Bakom önskemålet om en större frihet ligger såväl missnöje med tidigare arbetsgivare/chef/organisation som viljan att styra sin tid, till exempel för att kombinera arbete med föräldraskap, och att man vill bo där det inte finns möjligheter till anställning.

Av heltidsföretagarna uppger 41 procent att de planerar att utöka verksamheten i sitt företag under det närmaste året. Att anställa personer upplevs dock som riskfyllt och krångligt av många företagare. Andra hinder för att utöka verksamheten kan vara en otillräcklig efterfrågan eller svårigheter att skaffa kapital. Problemen med att anställa personer är det som flest tillfrågade företagare tycker hindrar dem från att utöka verksamheten. Främst för att det upplevs som riskfyllt men också för att det uppfattas som krångligt.

Nästan 40 procent av heltidsföretagarna tycker att riskerna med att anställa är ett mycket stort hinder, och fler än hälften tycker att riskerna och det krångliga med att anställa är ett mycket eller ganska stort hinder för att utöka verksamheten. Kombinatörerna tycker så i lägre grad men problemen med att anställa upplevs ändå som större hinder än bristande efterfrågan och kapital.

Det tycks inte heller som att erfarenheten av att ha anställt tidigare får företagarna att ändra uppfattning. De heltidsföretagare som redan har någon anställd ser i något högre utsträckning risker och krångel med att anställa som ett mycket eller ganska stort hinder för expansion än de som inte har någon anställd.

De flesta förbund erbjuder medlemskap och särskild service till företagare. Det företagarna framför allt är nöjda med är omfattningen av information om möjligheter till kompetensutveckling och information om vad som händer inom det egna yrket. Men på många områden tycker fler än hälften av heltidsföretagarna att deras förbund borde satsa mer. Störst upplevs behovet av att förbunden i högre utsträckning ska verka för bättre villkor för företagande. Men man efterfrågar också information om a-kassa och försäkringar för företagare och juridisk och ekonomisk rådgivning för företagare. Förhållandevis många har ingen uppfattning om sitt förbunds verksamheter för företagare, framför allt inte bland kombinatörerna.

Många känner inte till om deras förbund har speciella tjänster för företagare. Hälften av heltidsföretagarna svarar att de inte vet. En femtedel vet inte om de har en företagsförsäkring som inkluderar rättskydd och en fjärdedel vet inte om de har en inkomstförsäkring. En fjärdedel vet inte heller om de som företagare kan vara med i a-kassan eller inte.

Om studien

För Saco är det viktigt att akademiker får använda sina kunskaper och färdigheter, oavsett om det är som anställd, chef eller egen företagare. Företagande utvecklar Sverige och driver samhället framåt. Goda möjligheter till företagande är viktigt också för att vidga möjligheterna, friheten och självständigheten för de yrkesgrupper som Saco företräder.

Bland Sacoförbundens medlemmar finns ett stort antal företagare. För att kunna visa hur dessa ser ut och hur de ser på sitt företagande har en enkät skickats till Sacoförbundens medlemmar som registrerat sig som företagare. Ett urval av övriga yrkesverksamma medlemmar har också fått en enkät, för att ta reda på hur stort intresset för att starta eget är, och vilka hinder man upplever.

I den här rapporten beskrivs resultaten från enkätundersökningen. Resultaten kommer att användas i Sacos och Sacoförbundens fortsatta arbete kring företagarfrågor som ett av flera underlag. Enkäten ingår också som en del i en gemensam undersökning kring tillväxtföretagande i Sverige, Norge och Danmark.¹

Tidigare kartläggningar

Saco har även tidigare kartlagt företagarna i medlemsförbunden: 1997, 2000 och 2004. År 2007 gjordes en undersökning av företagare bland akademiker (även icke-medlemmar).

2011 års undersökning

Undersökningen riktar sig till yrkesverksamma medlemmar i Sacoförbunden och har genomförts i form av en webbenkät via e-post under sommaren 2011. Nästan 7 000 personer har besvarat enkäten. Men resultaten måste läsas med tanke på att bortfallet är stort. Bortfallet beror dels på att det saknas uppgift om e-post till en del medlemmar (15 procent) och dels på att en del av dem med e-postadress inte besvarat enkäten. Av dem som fått enkäten har 42 procent svarat.

Det finns också en systematik i bortfallet. Bland de svarande finns det en viss underrepresentation av äldre och av män. Men framför allt varierar bortfallet mellan förbunden. Det finns exempelvis en underrepresentation av lärare, skollärare och läkare som beror på både att många saknar e-postadresser i medlemsregistret och att färre besvarat enkäten. Arbets-terapeuter och sjukgymnaster är överrepresenterade både för att många har e-postadresser och för att svarsfrekvensen är hög. Tjänstetandläkare, arkitekter och psykologer hör också till dem som är överrepresenterade. I

¹ Projektet använder offentlig statistik och djupintervjuer med företagare med akademisk utbildning som driver företag som har vuxit snabbt. Frågor som undersöks är bland andra: Vad utmärker tillväxtföretagen? Vilka framgångsfaktorer och vilka hinder finns? Forskare från de tre länderna är knutna till projektet.

en bilaga finns en mer detaljerad beskrivning hur undersökningen genomförts och en kvalitetsredovisning.

Flera av frågorna har ställts i de tidigare undersökningarna. Men det finns skillnader i undersökningsmetod, undersökningspopulation, urvalsstorlek och bortfall. Frågorna kan dessutom vara något annorlunda formulerade. Det är därför inte lämpligt att rakt av jämföra resultaten med tidigare undersökningar.

I valet av de benämningar som används för att beskriva företagen har vi följt Statistiska centralbyrån (SCB). SCB utgår från en årlig undersökning som till största delen baseras på arbetsgivarnas kontrolluppgifter och de egna företagens självdeklarationer. I den här rapporten görs kategoriseringen utifrån vad de personer som deltar i undersökningen själva angett som huvudsaklig sysselsättning, företagsform och eventuella bisysslor.

En företagare definieras av SCB som en fysisk person med rörelseöverskott från aktiv näringsverksamhet (egen företagare) eller en fåmansbolagsdelägare enligt skattelagstiftningen som bedriver näringsverksamhet. Företagare kan således vara a) egna företagare och b) anställda i eget aktiebolag. Den senare gruppen har formellt en anställning men deras ställning i företaget motsvarar den för egna företagare.

Det finns även personer som är anställda men som också driver någon form av egen näringsverksamhet vid sidan av, så kallade kombinatörer.

Med företagare avses i denna rapport egna företagare och anställda i eget företag. De som huvudsakligen är sysselsatta som företagare kallas heltidsföretagare och de som har det som bisyssla benämns kombinatörer.

Resultaten av enkätundersökningen redovisas för företagare (heltidsföretagare och kombinatörer) och anställda. I bland beskrivs resultaten också efter ålder, kön, utbildningsinriktning och bostadsort. Ålders- och könsfördelningen kan samvariera med utbildningsinriktningen, därför används i bland statistisk analys för att isolera effekten av de olika variablerna. Redovisningen baseras på svaren från 4 438 heltidsföretagare, 526 kombinatörer och 1 696 anställda.

Anna Kopparberg har varit projektledare för undersökningen och Eva Löfbom har sammanställt resultatet och skrivit rapporten.

Saco och Sacoförbunden

Saco, Sveriges akademikers centralorganisation, är en federation som består av 23 självständiga fack- och yrkesförbund. Förbunden har tillsammans 620 000 medlemmar som är anställda, forskare, företagare eller studenter. Sacos förbund organiserar medlemmar utifrån den utbildning eller det yrke de har. Utöver Sacoförbundens egna kanslier finns också ett centralt Sacokansli med cirka 35 anställda. Sacokansliet arbetar med utredning, statistik, opinionsbildning, information och service till förbunden.

Sacoförbunden är: Akademikerförbundet SSR, Civilekonomerna, DIK, Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter (FSA), Jusek, Kyrkans Akademikerförbund, Legitimerade Sjukgymnasters Riksförbund (LSR), Lärarnas Riksförbund, Naturvetarna, Officersförbundet, Reservofficerarna, Sacoförbundet Trafik och Järnväg (TJ), SRAT, Sveriges Arkitekter, Sveriges Farmaceutförbund, Sveriges Fartygsbefälsförening (SFBF), Sveriges Ingenjörer, Sveriges Läkarförbund, Sveriges Psykologförbund, Sveriges Skolledarförbund, Sveriges Tandläkarförbund (STF), Sveriges universitetslärarförbund (SULF) och Sveriges Veterinärförbund.

Företagarna i Saco

Var tionde är företagare

Frågor om eget företagande rör många av de yrkesverksamma medlemmarna i Sacoförbunden. Var tionde yrkesverksam medlem är verksam i ett eget företag. Ytterligare 29 procent har antingen haft, eller skulle vilja starta, ett eget företag.

Av medlemmarna i Sacoförbunden är cirka 4,7 procent huvudsakligen verksamma i ett eget företag (heltidsföretagare). Ytterligare 5,8 procent har ett eget företag vid sidan om sin anställning (kombinatörer).

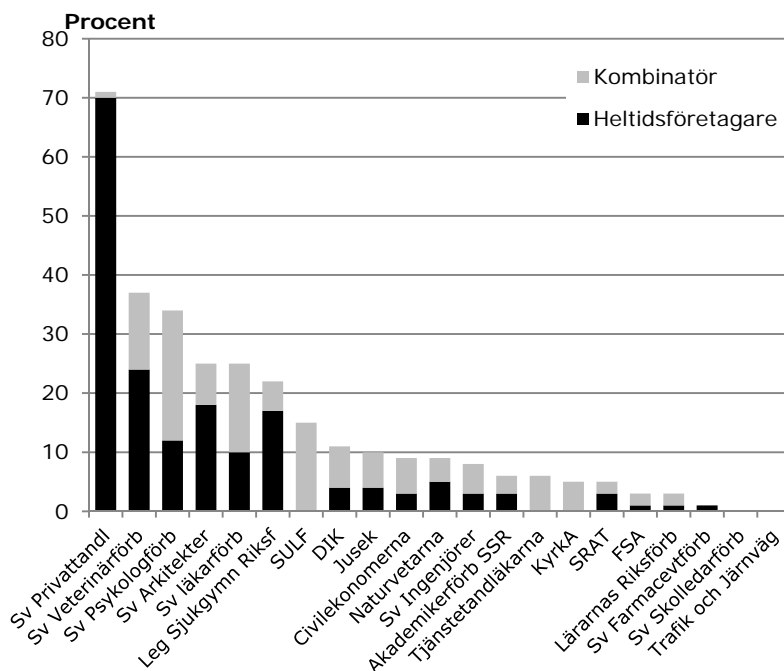
Bland de anställda har 13 procent tidigare haft ett eget företag, och 24 procent säger att de skulle vilja starta eget. De som har haft ett eget företag tidigare är mer positivt inställda till att starta eget än de som inte har erfarenhet av eget företag.

Tabell 1. Andelen företagare bland Sacoförbundens yrkesverksamma medlemmar. Procent.

	ANDEL
Heltidsföretagare (huvudsakligen verksam i eget företag)	4,7
Kombinatör (har vid sidan om anställning ett eget företag som normalt ger mer än en månadslön i inkomst)	5,8
FÖRETAGARE TOTALT	10,5

Inom flera yrkesgrupper i Saco finns en lång tradition av företagande. Det gäller bland annat tandläkare, läkare, psykologer och arkitekter. Samtidigt har företagande blivit vanligt även i andra yrkesgrupper, som ingenjörer, kommunikatörer och naturvetare. För andra, exempelvis lärare, är situationen en annan. Det avspeglar sig i hur andelen företagare varierar mellan Sacoförbunden. I sex förbund är minst var femte medlem företagare på heltid eller som kombinatör (Figur 1). Det är framför allt heltidsföretagandet som skiljer förbunden åt, andelen kombinatörer är mer lika i förbunden. I förbund med en relativt liten andel företagare är det också vanligare med kombinatörer.

Figur 1. Andelen företagare i de olika Sacoförbunden. Procent.

Anm. Förbundens fullständiga namn finns i rutan på sidan 7.

Företagsformer, ägare och anställda

Företag kan bedrivas i olika former. De vanligaste företagsformerna är enskild näringsverksamhet, handelsbolag och aktiebolag. De som är anställda i eget aktiebolag har formellt en anställning men deras ställning i företaget motsvarar den för egna företagare. Företagsformerna skiljer sig bland annat åt i hur beskattningen sker och hur sociala avgifter beräknas.

Enskild näringsverksamhet/firma är en företagsform där en privatperson som ensam ägare driver och ansvarar för företaget. Ett handelsbolag är en juridisk person och ska ha två eller flera delägare. Både enskild firma och handelsbolag kan ha anställda i företaget. För enskild firma och handelsbolag beskattas verksamhetens överskott som förvärvsinkomst. Socialavgifter betalas som egenavgifter och beräknas också på verksamhetens överskott. Av företagarna i Sacoförbunden bedriver 43 procent sitt företag som enskild firma och 10 procent som handelsbolag.

Aktiebolag är en egen juridisk person och kan ha en eller flera ägare. Ägaren beskattas för lön för utfört arbete eller utdelning på aktierna. Socialavgifter betalas i form av arbetsgivaravgifter och beräknas på lönesumman. Aktiebolaget betalar bolagsskatt på den vinst som företaget haft under året. Av företagarna i Sacoförbunden bedriver 45 procent sitt företag som aktiebolag.

Av heltidsföretagarna bland Sacoförbundens medlemmar är knappt hälften så kallade soloföretagare – de är ensamma ägare och har ingen anställd (Tabell 2). Nästan var tionde äger företaget tillsammans med

någon annan utan att ha någon anställd. Resterande heltidsföretagare, 43 procent, har anställda i sitt företag. Företagen är dock små, och endast 4 procent av heltidsföretagarna har fler än fem anställda. För heltidsföretagare är aktiebolag totalt sett den vanligaste bolagsformen, 46 procent.

Tabell 2. Heltidsföretagare fördelade efter företagsform, ägare och anställda. Procent.

	EN ÄGARE		EN ELLER FLERA DELÄGARE		TOTALT
	INGEN ANSTÄLLD	INGEN ANSTÄLLD	EN ELLER FLERA ANSTÄLLDA		
Soloföretagare					
Aktiebolag	18				18
Enskild firma	29				29
Inte soloföretagare					
Aktiebolag		7	39		46
Handelsbolag		2	1		3
Enskild firma			2		2
Vet ej		0	1		2
TOTALT	48	9	43		100

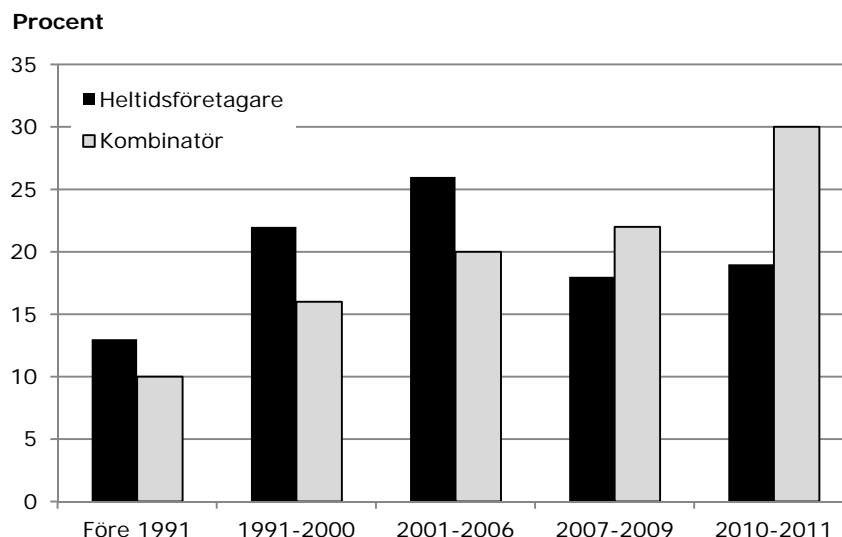
Bland kombinatorerna är ännu fler, två tredjedelar, soloföretagare (Tabell 3). Det är också mycket vanligare att inte ha någon anställd när man äger företaget tillsammans med någon annan. Endast fem procent har anställda i sitt företag och då oftast bara en anställd. För kombinatorer är enskild firma totalt sett den vanligaste bolagsformen, 53 procent.

Tabell 3. Kombinatorer fördelade efter företagsform, ägare och anställda. Procent.

	EN ÄGARE		FLERA DELÄGARE		TOTALT
	INGEN ANSTÄLLD	INGEN ANSTÄLLD	EN ELLER FLERA ANSTÄLLDA		
Soloföretagare					
Aktiebolag	14				14
Enskild firma	53				53
Inte soloföretagare					
Aktiebolag		11	5		16
Handelsbolag		15			15
Enskild firma			0		0
Vet ej		2			2
TOTALT	67	29	5		100

Heltidsföretagarna har i genomsnitt haft sitt företag längre tid än kombinatorerna. Det är vanligare att heltidsföretagare startade sitt företag 1991–2006 medan färre av dessa har startat sitt företag de senaste två åren. Ungefär en tiondel av alla företag startades redan innan 1991.

Figur 2. Heltidsföretagare och kombinatorer fördelade efter vilket år de startade sitt företag. Procent.

Företagarna jämfört med de anställda

Företagarna skiljer sig i en del avseenden från övriga yrkesverksamma medlemmar. De är i högre utsträckning män, äldre och bor i en storstadsregion (Tabell 4). Heltidsföretagarna har oftare sin huvudsakliga utbildning inom områdena medicin, vård/omsorg, beteendevetenskap/psykologi, juridik eller konstnärliga ämnen. Kombinatorerna har oftare sin huvudsakliga utbildning inom områdena beteendevetenskap/psykologi, konstnärliga ämnen, medicin, media/kommunikation eller lantbruk/skogsbruk.

Andelen äldre är betydligt större för heltidsföretagare än för anställda, 40 procent är 55 år eller äldre och så många som 7 procent har fyllt 65 år. Av de anställda är enbart 21 procent 55 år eller äldre. Att vara kombinator är inte lika koncentrerat till de äldre åldersgrupperna men ovanligt i den yngsta åldersgruppen upp till 34 år.

Bland de anställda är 58 procent kvinnor, bland heltidsföretagarna 51 procent och bland kombinatorerna endast 39 procent. Att företagandet är mindre vanligt för kvinnor kan inte förklaras av skillnader i utbildningsinriktning. När hänsyn tas till utbildningen ökar skillnaden mellan kvinnor och män.²

² Sannolikheten att vara heltidsföretagare respektive kombinator i stället för anställd har analyserats med logistisk regression med åldersgrupp, kön, bostadsort och utbildningens inriktning som förklarande variabler.

Tabell 4. Anställda och företagare fördelade efter åldersgrupp, kön, boendeort och utbildningens inriktning. Procent.

	ANSTÄLLDA	HELTIDS- FÖRETAGARE	KOMBINATÖRER
Åldersgrupp			
-34 år	23	7	12
35-44 år	30	21	31
45-54 år	26	32	31
55-64 år	20	33	25
65+ år	1	7	1
Totalt	100	100	100
Kön			
Kvinna	58	51	39
Man	42	49	61
Totalt	100	100	100
Boendeort			
På landsbygden	11	11	15
Mindre stad	17	14	9
Medelstor stad	30	28	28
Storstadsregion	42	47	44
Totalt	100	100	100
Utbildningens inriktning			
Medicin	8	20	9
Vård/omsorg	7	16	8
Beteendevetenskap/psykologi	5	10	12
Annat	3	7	0
Juridik	4	6	4
Konstnärliga ämnen	1	3	3
Lantbruk/skogsbruk	1	1	2
Media/kommunikation	1	1	2
Språk	1	0	0
Teologi/religion	1	0	1
Data/systemvetenskap	5	3	3
Humaniora	3	1	3
Samhällsvetenskap	4	1	3
Socialt arbete	6	2	1
Naturvetenskap	8	4	7
Teknik/ingenjörsutbildning	22	18	19
Ekonomi/nationalekonomi/administration	11	6	11
Undervisning/pedagogik	8	0	5
Totalt	100	100	100
Sektor ¹⁾			
Privat	42	57	41
Kommunal	21	10	10
Landsting	15	26	23
Stat	22	7	27
Totalt	100	100	100

Anm. Utbildningens inriktning är sorterad efter skillnaden mellan andel bland heltidsföretagare och anställda. Totalen för sektor blir mer än 100 % på grund av avrundning. Totalen för boendeort och utbildningsinriktning blir mindre än 100 på grund av uteblivna svar.

¹⁾ För företagare anges i vilken sektor de arbetade innan de startade sitt företag.

I Tabell 4 redovisas också i vilken sektor anställda och kombinatörer är anställda. Heltidsföretagarna arbetar alla i privat sektor, men i tabellen redovisas i vilken sektor de arbetade innan de startade sitt företag. Andelen heltidsföretagare som kommer från privat sektor och landstinget är större än andelarna anställda i respektive sektor. Det är således vanligare att privat- och landstinganställda blir heltidsföretagare än att kommunalt eller statligt anställda blir det.

Jämför man dem som kombinerar sin anställning med ett eget företag med dem som enbart är anställda så finns det en större andel kombinatörer i framför allt landstinget, men även inom staten. I privat sektor är andelarna lika stora. I kommunal sektor är andelen kombinatörer mindre än andelen anställda i sektorn. Det finns således i landstingssektorn en överrepresentation både av heltidsföretagare och av kombinatörer. I kommunal sektor finns det en underrepresentation av heltidsföretagare och kombinatörer.

Motiv och hinder

Företagare

De allra flesta heltidsföretagare, 86 procent, hade en anställning innan de startade sitt företag (Tabell 5). En mindre del, 7 procent, av dem var dock uppsagda och ytterligare 3 procent av heltidsföretagarna var arbetslösa när de startade sitt företag. Var tionde studerade eller forskade innan de blev företagare.

Tabell 5. Heltidsföretagarnas sysselsättning innan de startade sitt företag. Procent.

	HELTIDSFÖRETAGARE
Hade en anställning	79
Hade en anställning, men var uppsagd	7
Var arbetslös	3
Studerade	9
Forskade	1
Annat	4

Många olika skäl att bli företagare

Många anger flera skäl till varför de blev företagare. För heltidsföretagarna är det vanligaste svaret att de vill ha större frihet att styra sitt arbete som de själva vill (Tabell 6). Därefter kommer motiven utmaningen och möjligheten att utvecklas och att de har ett specialkunnande som det finns efterfrågan på. För kombinatorerna är det främst utmaningen och utvecklings-möjligheterna samt efterfrågan på deras specialkunnande som var motiv att starta företag.

Ungefär en tredjedel anger att möjligheten till större inkomster varit en anledning till att de startade sitt företag. En mindre andel startade sitt företag för att undvika arbetslöshet, för att de blev inspirerade av kollegor eller fick ett kapitaltillskott som möjliggjorde start av företaget.

Tabell 6. Anledningen till att företagarna startade sitt företag. Flera svar möjliga. Procent.

	HELTIDSFÖRETAGARE	KOMBINATÖRER
Större frihet att styra mitt arbete som jag själv vill	77	26
Utmaningen och möjligheten att utvecklas	51	45
Har ett specialkunnande som det finns efterfrågan på	42	43
Möjligheten till större inkomster	36	31
För att undvika arbetslöshet	15	7
Blev inspirerad av kollegor som tar uppdrag eller har eget företag	11	11
Fick kapitaltillskott som möjliggjorde start av företag	3	3
Annat	8	22

Det fanns också möjlighet att med egna ord skriva varför man valde att starta eget företag. Svaren både kompletterar och förstärker den bild man får av de givna svarsalternativen.

Anledningar som återkommer är att möjligheten dök upp, att eget företagande är det vanliga inom yrket eller att arbetsgivare inte gärna anställer utan hellre anlitar konsulter. Bakom önskemålet om en större frihet ligger såväl missnöje med tidigare arbetsgivare/chef/organisation som viljan att styra sin tid, till exempel för att kombinera arbete med föräldraskap och att man vill bo där det inte finns möjligheter till anställning.

Orsakerna till att man startade företaget är alltså sinsemellan olika, en del är positiva drivkrafter medan andra är av mer påtvingad karaktär. Ibland kan det ha varit andra livsval som påverkade beslutet att bli företagare.

I Tabell 7 redovisas tre sinsemellan olika anledningar till att starta företag – för att kunna styra arbetet som man vill, möjligheten till ökade inkomster och för att undvika arbetslöshet – och hur vanliga de är för olika grupper av heltidsföretagare. Möjligheten till större inkomster var exempelvis ett motiv för betydligt större andel av de yngre än för de äldre, och för fler män än kvinnor. För dem som varit anställda i kommunsektorn var möjligheten till ökade inkomster mindre ofta ett motiv än i övriga sektorer.

De yngre åldersgrupperna anger i högre grad risken för arbetslöshet som ett motiv än vad de äldre gör, och kvinnor något mer än männen. Däremot är det få som tidigare var anställda i kommun- och landstingssektorerna som startade sitt företag för att undvika arbetslöshet. För dem som var anställda i landstinget var det vanligaste motivet att de vill kunna styra sitt arbete själva, hela 90 procent anger det som ett motiv. Även många i åldersgruppen 45–54 år och boende på landsbygden anger det som ett motiv, 84 procent. Det är dock ingen skillnad mellan kvinnor och män.

Tabell 7. **Andel heltidsföretagare som hade större inkomster, arbetslöshet och möjligheter att styra sitt arbete som en anledning till att starta företaget, fördelat efter ålder, kön, sektor och bostadsort. Procent.**

	FÖR ATT KUNNA STYRA ARBETET SOM MAN VILL	MÖJLIGHETEN TILL STÖRRE INKOMSTER	FÖR ATT UNDKA ARBETSLÖSHET
Åldersgrupp			
-34 år	71	57	29
35-44 år	75	40	20
45-54 år	84	42	14
55-64 år	75	25	10
65+ år	69	21	11
Kön			
Kvinna	77	28	17
Man	78	43	13
Anställd i sektorn innan företaget startade			
Privat sektor	77	40	14
Kommun	56	14	3
Landsting	90	36	2
Stat	78	40	11
Ej anställd/uppgift saknas	70	30	40
Bostadsort			
På landsbygden	84	30	13
Mindre stad	72	32	10
Medelstor stad	74	41	17
Storstadsregion	81	34	16
TOTALT	77	36	15

Det finns även stora skillnader mellan grupper med olika huvudsaklig inriktning på sin utbildning. Möjligheten till större inkomst var en anledning till att starta eget företag för framför allt dem med utbildning inriktad mot juridik, data/systemvetenskap, ekonomi/nationalekonomi/administration, men även vård/omsorg (Tabell 8). För dem med en utbildning inriktad mot konstnärliga ämnen, naturvetenskap, media/kommunikation, socialt arbete, humaniora, lantbruk/skogsbruk och samhällsvetenskap var inkomstmöjligheterna ett mindre vanligt motiv.

För dem med utbildningsinriktning mot medicin, vård/omsorg, och beteendevetenskap/psykologi var motivet att kunna styra sitt arbete själv ett vanligt motiv, vilket är i linje med att så många i landstinget anger det som ett vanligt motiv. Även bland dem som inriktat sin utbildning mot juridik var möjligheten att styra sitt arbete själv ett vanligt motiv. Färre angav det motivet av dem som har sin utbildning inom socialt arbete eller konstnärliga ämnen.

Störst andel som har risken för arbetslöshet som ett motiv att starta sitt företag finns inom grupper med utbildning inom media/kommunikation, lantbruk/skogsbruk, humaniora, juridik och samhällsvetenskap. Relativt få med sin utbildning inom beteendevetenskap/psykologi, socialt arbete, medicin och vård/omsorg har startat sitt företag för att undvika arbetslöshet.

Tabell 8. **Andel heltidsföretagare som hade större inkomster, arbetslöshet och möjligheter att styra sitt arbete som en anledning till att starta företaget, fördelat efter utbildningens huvudsakliga inriktning.** Procent.

	FÖR ATT KUNNA STYRA ARBETET SOM MAN VILL	MÖJLIGHETEN TILL STÖRRE INKOMSTER	FÖR ATT UNDVIKA ARBETSLÖSHET
Utbildningens huvudsakliga inriktning			
Beteendevetenskap/psykologi	89	33	3
Data/systemvetenskap	82	49	14
Ekonomi/nationalekonomi/administration	80	45	16
Humaniora	73	16	29
Juridik	93	57	30
Konstnärliga ämnen	41	9	9
Lantbruk/skogsbruk	63	17	26
Naturvetenskap	84	12	16
Media/kommunikation	68	12	25
Medicin	88	34	5
Teknik/ingenjörutbildning	64	36	21
Socialt arbete	29	13	3
Samhällsvetenskap	79	20	31
Vård/omsorg	88	43	6
Totalt	77	36	15

Anm. I tabellen redovisas de utbildningsgrupper som har minst 55 svarande.

Företagsklimatet

Fler än hälften av heltidsföretagarna anser att företagsklimatet i Sverige i dag är ganska bra, även om bara 3 procent tycker att det är mycket bra (Tabell 9). Knappt en tredjedel tycker att företagsklimatet är dåligt.

Kombinatörernas syn på företagsklimatet är likartat, men en större andel vet inte vad de tycker.

Tabell 9. **Företagarnas syn på företagsklimatet i Sverige i dag.** Andel i Procent.

	MYCKET BRA	GANSKA BRA	GANSKA DÅLIGT	MYCKET DÅLIGT	VET INTE
Heltidsföretagare	3	56	25	6	10
Kombinatörer	3	51	21	1	22

Planer på att växa och upplevda hinder

Av heltidsföretagarna uppger 41 procent att de planerar att utöka verksamheten i sitt företag under det närmaste året. Det är färre, 26 procent, av kombinatörerna planerar detsamma. I båda grupperna ska det främst ske genom att de själva arbetar mer, vilket var fjärde företagare planerar att göra (

Tabell 10). Men framför allt heltidsföretagare planerar även att utöka verksamheten genom tillsvidareanställning, visstidsanställning eller inhyrd arbetskraft eller en kombination av de olika sätten.

Tabell 10. **Andel företagare som planerar att utöka verksamheten i sitt företag under det närmaste året.** Flera svar möjliga. Procent.

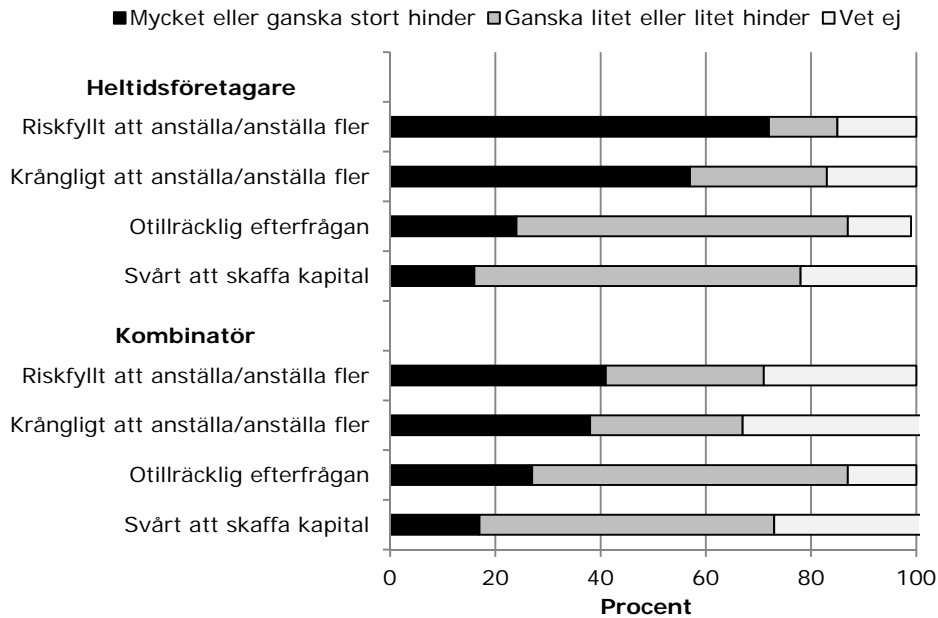
	HELTIDSFÖRETAGARE	KOMBINATÖRER
Ja, genom att själv arbeta mer	27	25
Ja, genom att anställa	10	1
Ja, genom att visstidsanställa	6	3
Ja, genom inhyrd arbetskraft	9	2
Nej	48	64
Vet inte	11	10

Att anställa personer kan upplevas som riskfyllt och krångligt. Andra hinder för att utöka verksamheten kan vara en otillräcklig efterfrågan eller svårigheter att skaffa kapital. Problemen med att anställa personer är det som flest tillfrågade företagare tycker hindrar dem från att utöka verksamheten. Framst för att det upplevs som riskfyllt men också för att det uppfattas som krångligt. Nästan 40 procent av heltidsföretagarna tycker att riskerna med att anställa är ett mycket stort hinder, och fler än hälften tycker att riskerna och det krångliga med att anställa är ett mycket eller ganska stort hinder för att utöka verksamheten (Figur 3). Kombinatörerna tycker så i lägre grad men riskerna och det krångliga med att anställa upplevs ändå som större hinder än bristande efterfrågan och kapital.

Det tycks inte heller som att erfarenheten av att ha anställt tidigare får företagarna att ändra uppfattning. De heltidsföretagare som redan har någon anställd ser i något högre utsträckning risker och krångel med att anställa som ett mycket eller ganska stort hinder för expansion: 77 procent jämfört med 68 procent av dem som inte har någon anställd tycker att det är riskfyllt att anställa, och 62 procent mot 53 procent av dem som inte har någon anställd tycker att det är krångligt att anställa.

Otillräcklig efterfrågan och svårigheter att skaffa kapital upplevs mindre ofta som ett hinder för utökning, färre än var fjärde anser att de är mycket eller ganska stora hinder.

Figur 3. Vilka förhållanden som företagarna tycker utgör hinder för att utöka verksamheten i deras företag. Procent.

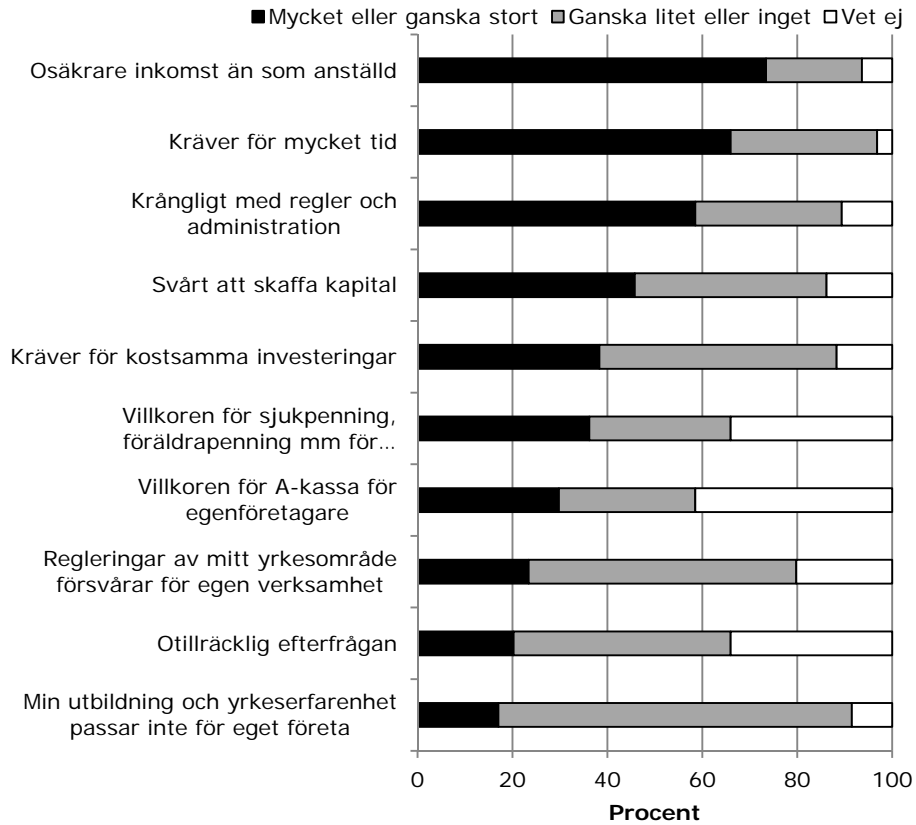
Anställda

En fjärdedel av de anställda skulle vilja starta ett företag, antingen på heltid eller vid sidan av sin anställning – 8 respektive 16 procent. På frågan vad de tycker hindrar dem från att göra det svarar flest att man får en osäkrare inkomst än som anställd och att det kräver för mycket tid att starta eget företag (Figur 4). Däremot är det få som anser att deras utbildning och yrkeserfarenhet inte passar för eget företag.

Vad gäller villkoren för a-kassa och socialförsäkringar samt hur stor efterfrågan kan vara är många osäkra. Så många som omkring 40 procent vet inte om det är faktorer som hindrar dem från att starta eget företag.

Intresset för att starta eget företag är störst bland yngre, 12 procent skulle vilja starta ett företag på heltid och 18 procent skulle vilja starta ett företag vid sidan av sin anställning. Män är totalt sett mer intresserade av företagande än kvinnor, 28 procent jämfört med 20 procent av kvinnorna skulle vilja starta ett företag. Det är små skillnader mellan anställda i olika sektorer, med undantag av att endast 3 procent av dem som arbetar i landstinget skulle vilja starta ett eget företag på heltid.

Figur 4. Andel anställda som skulle vilja starta eget företag som tycker att följande faktorer hindrar dem från att starta eget företag. Procent.

Företagare och utbildningen

De flesta arbetar inom sitt utbildningsområde

Bland heltidsföretagarna arbetar 94 procent i sitt företag inom ett yrke som ligger i linje med inriktningen på deras utbildning. Inom vissa utbildningsinriktningar – beteendevetenskap/psykologi, medicin, socialt arbete och vård/omsorg – gäller det i princip alla företagare. Är utbildningen inriktad mot juridik och samhällsvetenskap är det något vanligare att man i företaget arbetar med något annat än det man utbildades i, ungefär var fjärde person gör det.

Också bland kombinatörerna arbetar de flesta i sitt företag inom ett yrke som ligger i linje med deras utbildning även om andelen är lägre, 73 procent.

Utbildningen till nytta i rollen som företagare

Hälften av företagarna svarar att de absolut haft nytta av sin utbildning i sin roll som företagare och ytterligare 12 procent säger att de kanske haft det (Tabell 11).

Tabell 11. Andel företagare som anser att de haft nytta av sin utbildning i sin roll som företagare. Procent.

	JA, ABSOLUT	JA, KANSKE	NEJ, KNAPPAST	NEJ, ABSOLUT INTE
Heltidsföretagare	51	12	21	14
Kombinatörer	50	19	20	9

De som är yngre än 35 år, liksom män, menar i högre grad än äldre och kvinnor att de absolut har nytta av sin utbildning i sin roll som företagare. Det skiljer sig också åt i uppfattning mellan personer med olika utbildning. Det är i störst utsträckning de med huvudsaklig utbildning i ekonomi/administration, konstnärliga ämnen, beteendevetenskap/psykologi och lantbruk/skogsbruk som svarat att de absolut haft nytta av sin utbildning. I minst utsträckning anser de med utbildning inom vård/omsorg, socialt arbete och naturvetenskap detta.

Vilken utbildningsinriktning man har förklarar till viss del att fler yngre och män ser nyttan av sin utbildning, men effekten kvarstår till största delen även om man tar hänsyn till utbildningsinriktningen.

Inspiration under studietiden

Var tionde heltidsföretagare fick inspiration att starta eget under studietiden, genom lärare (2 %), andra elever (4 %) eller på annat vis (4 %). De som arbetar inom sitt utbildningsområde har i högre grad fått sådan inspi-

ration än de som inte arbetar inom sitt utbildningsområde, och män i något högre grad än kvinnor. Det finns också skillnader mellan olika utbildningsinriktningar. Exempelvis tycker 19 procent av dem som är utbildade inom vård/omsorg att de fick inspiration att starta eget under studietiden, medan endast 3 procent av dem som läste med inriktning mot juridik tycker det. Skillnaderna mellan åldersgrupperna är små.

Av samtliga heltidsföretagare säger 4 procent att de deltagit i ett forskningsprojekt på högskolan som gav idéer till deras företag. I de äldsta åldersgrupperna är andelen högre, 7 procent av 55–64-åringarna och 8 procent av de som är 65 år eller äldre. Bland kombinatorerna svarar var tionde att de fått idéer till sitt företag genom att ha deltagit ett forskningsprojekt på högskolan.

Sacoförbundens tjänster för företagare

Sacos medlemsförbund är uppbyggda enligt yrkesförbundsprincipen. Det är yrkesgemenskapen som förenar snarare än hur man utövar sin profession. Det är en bidragande orsak till att det inom flera förbund i Saco finns en lång tradition av företagande och att de flesta förbund i dag erbjuder medlemskap och särskild service till företagare.

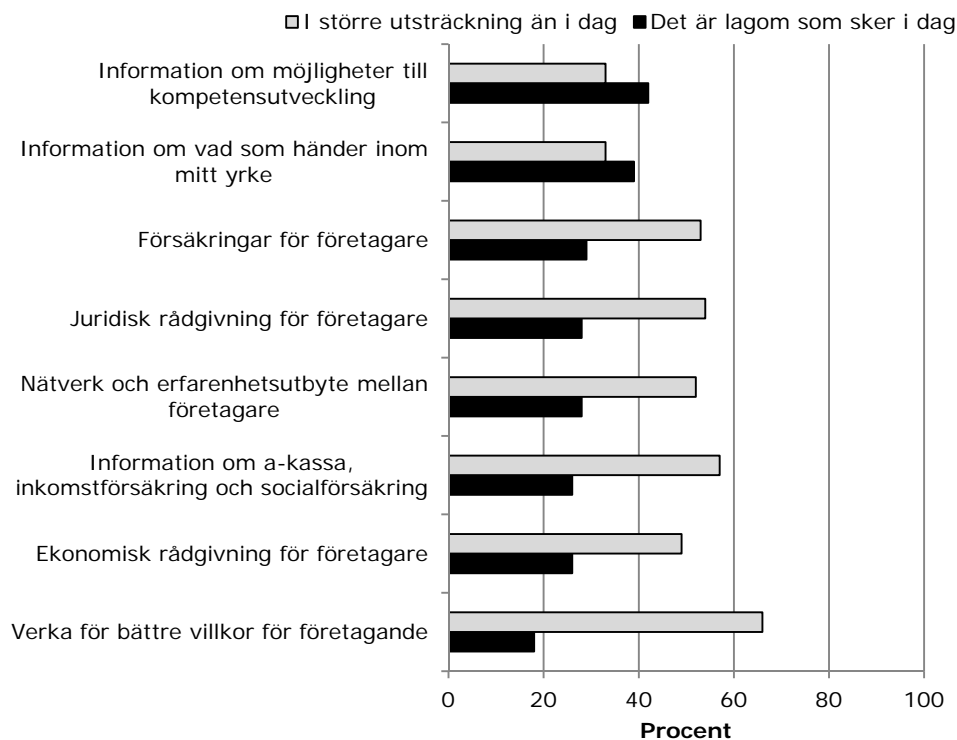
De verksamheter Sacoförbunden bedriver för företagare kan vara att ge ekonomisk och juridisk rådgivning och att ge information om olika försäkringar för företagare. Förbunden kan också ge information om vad som händer inom företagarens yrke och om möjligheter till kompetensutveckling, samt erbjuda nätverkande och erfarenhetsutbyte. Mer allmänt kan förbunden också verka för bättre villkor för företagande.

Företagarna har fått frågor om i vilken utsträckning de tycker att deras förbund ska satsa på olika verksamheter. I Figur 5 redovisas hur många av heltidsföretagarna som svarat att det är lagom som sker i dag och hur många som vill att deras förbund ska satsa mer på de olika verksamheterna. Det de framför allt är nöjda med är omfattningen av information om möjligheter till kompetensutveckling och information om vad som händer inom det egna yrket. Men på de flesta områden tycker fler än hälften att deras förbund borde satsa mer. Störst upplevs behovet av att förbunden i högre utsträckning ska verka för bättre villkor för företagande.

Förhållandevis många har ingen uppfattning om de olika verksamheterna och andelen som svarat att de inte vet varierar mellan 14 och 20 procent. Andelen som tycker att förbunden ska satsa mindre, eller inte alls, på de olika verksamheterna varierar från 1 till 8 procent.

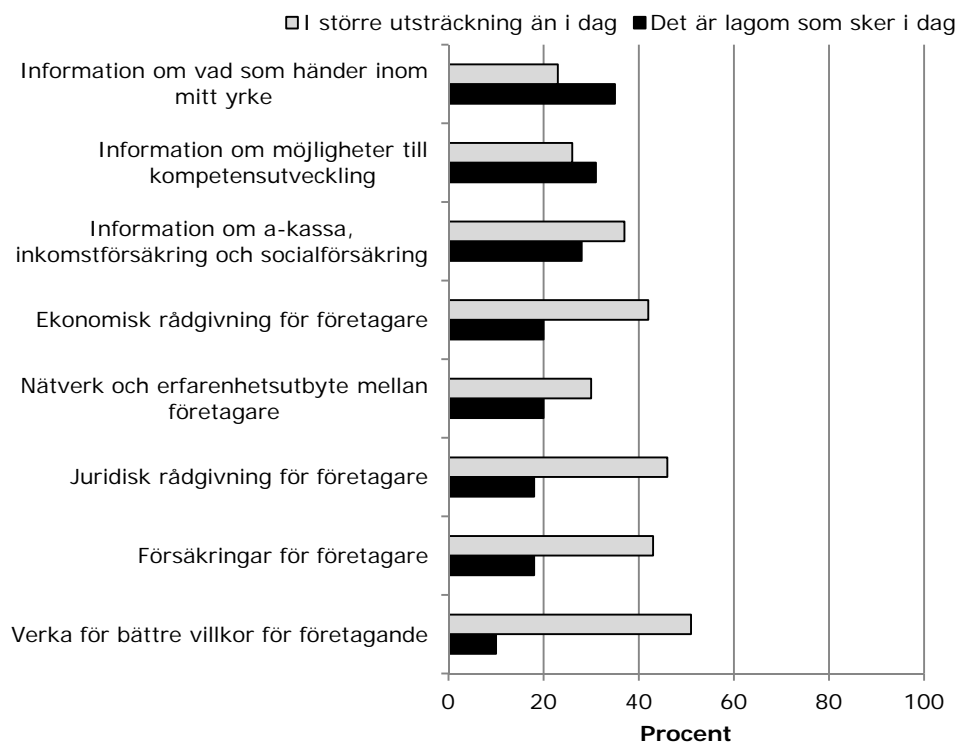
Kombinatorernas uppfattning liknar i stort sett heltidsföretagarnas, och skillnaden ligger framför allt i att det är vanligare att de inte har någon uppfattning (varierar mellan 31–40 procent på de olika områdena), och att de i något lägre utsträckning tycker att deras förbund ska satsa mer på de olika verksamheterna (Figur 6).

Figur 5. I vilken utsträckning heltidsföretagarna som företagare tycker att deras Sacoförbund ska satsa på olika verksamheter. Procent.

Anm. Basen är de heltidsföretagare som svarat på åtminstone en av frågorna.

Figur 6. I vilken utsträckning kombinatorerna som företagare tycker att deras Sacoförbund ska satsa på olika verksamheter. Procent.

Anm. Basen är de kombinatorer som svarat på åtminstone en av frågorna.

Många saknar kunskap om förbundens tjänster

Flera Sacoförbund har byggt ut och förbättrat sin service gentemot de medlemmar som är företagare. Men många av företagarna känner inte till om deras förbund har speciella tjänster för företagare. Hälften av heltidsföretagarna svarar att de inte vet. Av de heltidsföretagare som svarat att deras förbund har speciella tjänster för företagare har 60 procent använt sig av förbundets tjänster för företagare.

Två specifika tjänster som kan erbjudas är inkomstförsäkring och en företagsförsäkring som inkluderar rättsskydd. En inkomstförsäkring är en kompletterande arbetslöshetsförsäkring som gör att ersättningen blir 80 procent av den tidigare inkomsten. I vissa Sacoförbund ingår den i medlemsavgiften och i andra är den frivillig. Nästan två tredjedelar av företagarna anger att de har en företagsförsäkring med rättsskydd. (Tabell 12). Färre anger att de har en inkomstförsäkring, 24 procent. Flera företagare är dock osäkra på om de har en inkomstförsäkring eller en företagsförsäkring som inkluderar rättsskydd.

Tabell 12. Andel heltidsföretagare som har en företagsförsäkring eller inkomstförsäkring. Heltidsföretagare. Procent.

	JA	NEJ	OSÄKER/ VET EJ	EJ SVAR
Har du en företagsförsäkring som inkluderar rättsskydd?	63	12	20	5
Har du en inkomstförsäkring via ditt förbund?	24	48	24	5

Kombinatörerna känner i lägre grad till om deras förbund har speciella tjänster för företagare, 75 procent svarar att de inte vet, och en tredjedel av dem som känner till att det finns speciella tjänster anger att de använt sig av dessa. Det är också mindre vanligt (26 procent) att kombinatörerna anger att de har en inkomstförsäkring.

A-kassa

Företagare har liksom andra försäkrade rätt till ersättning vid arbetslöshet. För den som huvudsakligen varit egen företagare är det inte möjligt att kombinera arbetslöshetsersättning med egen verksamhet. Den som tidigare kombinerat anställning och egen verksamhet och förlorat sin anställning kan få ersättning om verksamheten är en godkänd bisyssla eller så kallat begränsat företag.

En majoritet (67 %) av heltidsföretagarna svarar att de känner till att de som företagare kan vara medlem i a-kassan (Tabell 13). Men var fjärde känner sig osäker på huruvida de kan det eller inte. Några tror inte att de kan vara medlemmar i a-kassan.

Av dem som svarat att de känner till att företagare kan vara medlemmar i a-kassan säger 61 procent att de i viss mån känner till hur a-kassan fungerar för företagare. Endast 13 procent svarar att de känner till det väl. En fjärdedel säger att de inte känner till hur a-kassan fungerar för dem.

För de flesta var möjligheten att få a-kassa inte en viktig fråga när de beslutade sig för att starta sitt företag. Endast 15 procent ansåg att det var

viktigt och 78 procent svarade att det inte var viktigt (Tabell 13). Det kan vara en bidragande orsak till att många inte vet vad som gäller.

Tabell 13. Heltidsföretagarna och a-kassan (AEA). Procent.

	JA	NEJ	OSÄKER/ VET EJ	EJ SVAR
Kan du som företagare vara medlem i a-kassan (AEA)?	67	5	26	2
Var möjligheten att få a-kassa en viktig fråga för dig när du beslutade att starta företag?	15	78	5	2

Upplevd nytta av medlemskapet

Att vara medlem i en organisation bygger på att man får ut något av sitt medlemskap. Det kan vara nyttan av att delta i utbildningar och nätverk eller av att ta del av ekonomisk rådgivning. Det kan också vara ekonomisk nytta i form av inkomstförsäkring eller nyttan av politisk verksamhet som opinionsbildning som kan påverka attityder eller få igenom en viss lagstiftning eller reglering.

På en generell fråga om vilken nytta de tycker att de som företagare har av att vara medlem i ett förbund svarar 15 procent av heltidsföretagarna att de har stor nytta och 30 procent att de har viss nytta. Knappt 40 procent säger att de har liten eller ingen nytta. Kombinatörerna upplever större osäkerhet kring nyttan och färre anger att de har haft mycket stor eller stor nytta av sitt medlemskap.

Tabell 14. Upplevd nytta med medlemskap som företagare. Procent.

	MYCKET STOR ELLER STOR NYTTA	VISS NYTTA	LITEN ELLER INGEN NYTTA	VET INTE	EJ SVAR
Heltidsföretagare	15	30	39	14	2
Kombinatörer	3	26	38	31	2

För att försöka få en bättre förståelse för vad som kan ligga bakom huruvida man tycker att man har nytta av sitt medlemskap eller inte så har frågan kopplats till frågan om hur man ser på omfattningen av förbundens olika verksamheter. Skiljer sig de heltidsföretagare som tycker att de har stor nytta åt från dem som tycker att de har liten nytta av medlemskapet i sin bedömning av om den verksamhet som bedrivs i dag är lagom? Och finns det skillnader i vad man skulle vilja ha mer av?

Som framgår av Tabell 15 är det en större andel av dem som upplever stor nytta av sitt medlemskap som tycker att verksamheten i dag är lagom; det gäller på alla områden som det frågas om. Störst är skillnaden vad gäller information om vad som händer i mitt yrke, 65 procent respektive 32 procent. Det är också stor skillnad på flera andra områden: juridisk rådgivning för företagare, information om a-kassa, inkomstförsäkring och socialförsäkring samt försäkringar för företagare.

Ser man på i vilken utsträckning man vill ha mer verksamhet än i dag är skillnaderna mer varierade. De som tycker att de har liten nytta av sitt medlemskap vill på flera områden i högre grad ha mer verksamhet än de som tycker att de har stor nytta av medlemskapet. Det gäller framför allt juridisk rådgivning för företagare, information om a-kassa, inkomstförsäkring och socialförsäkring, men även i någon mån information om möjligheter till kompetensutveckling och försäkringar för företagare. De som tycker att de har stor nytta av sitt medlemskap vill i högre utsträckning ha mer ekonomisk rådgivning. De vill också i något högre grad att deras förbund ska verka för bättre villkor för företagare.

Tabell 15. **Andel av heltidsföretagarna som tycker att verksamheten i dag är lagom respektive vill ha mer verksamhet uppdelat på de som upplever stor respektive liten nytta av sitt medlemskap.** Procent.

	"DET ÄR LAGOM SOM SKER I DAG"		SKILLNAD	"I STÖRRE UTSTRÄCKNING ÄN I DAG"		
	STOR NYTTA	LITEN NYTTA		STOR NYTTA	LITEN NYTTA	SKILLNAD
Information om vad som händer inom mitt yrke	65	32	33	28	30	-2
Juridisk rådgivning för företagare	47	18	29	38	60	-22
Information om a-kassa, inkomstförsäkring, socialförsäkring	45	17	28	48	62	-14
Försäkringar för företagare	43	17	26	53	59	-6
Information om möjligheter till kompetensutveckling	53	33	20	30	39	-9
Verka för bättre villkor för företagande	23	10	13	72	66	6
Nätverk och erfarenhetsutbyte mellan företagare	34	22	12	58	57	1
Ekonomisk rådgivning för företagare	33	29	4	48	22	26

Anm. Stor nytta = mycket stor eller stor och Liten nytta = Liten eller ingen nytta.

Företagarna har också fått frågan om de skulle rekommendera andra företagare med akademisk utbildning att gå med i ett Sacoförbund. Av heltidsföretagarna skulle 37 procent göra det, och 24 procent av kombinatörerna (Tabell 16). En tiondel säger att de inte skulle rekommendera det medan majoriteten inte vet hur de skulle göra.

Tabell 16. **Andel företagare som skulle rekommendera andra företagare med akademisk utbildning att gå med i ett Sacoförbund.** Procent.

	J A	N E J	V E T I N T E	E J S V A R
Heltidsföretagare	37	10	51	2
Kombinatörer	24	11	62	2

Bilaga: Metod och kvalitetsredovisning

Undersökningen

Undersökningen syftar till att kunna visa hur Sacoförbundens företagande medlemmar ser ut och hur de ser på sitt företagande samt hur övriga yrkesverksamma medlemmar ser på företagande. Undersökningen har genomförts i form av en webbenkät med erbjudande via e-post. Förbunden levererade förteckningar över sina medlemmar till Sacokansliet under perioden 25 maj till 28 juni 2011. Undersökningen genomfördes under sommaren, med ett första utskick 2 juli 2011 och två påminnelser 18 respektive 29 augusti.

Frågorna baseras till största delen på Sacos tidigare enkäter om företagande. Förbunden har erbjudits att lämna synpunkter på enkätfrågorna, vilket några gjort. Akademikernas a-kassa, AEA, har lämnat synpunkter, liksom en av de forskare (Jonas Gabrielsson) som arbetat med den svenska delen av en gemensam undersökning kring tillväxtföretagandet i Sverige, Norge och Danmark. Enkäten har även testats på 8 medlemmar (4 företagare och 4 anställda).

Sacokansliets statistikgrupp har deltagit i arbetet med frågor kring insamling och urval samt utformningen av frågor och enkätformulär.

Population

Undersökningspopulationen är Sacoförbundens medlemmar som är företagare eller övriga yrkesverksamma. (Sveriges Fartygsbefälsförening, Officersförbundet och Reservofficerarna deltar dock inte.) Urvalsramen är en förteckning av medlemmar med uppgifter om förbund, födelsedatum, uppgift om medlemmen är företagare eller inte samt uppgift om e-post där sådan finns.

Personer som förekommer två gånger har rensats bort genom att slumpmässigt ta bort den ena förekomsten. Förklaringen är ofta att personen är medlem i mer än ett förbund.

Urval, bortfall och redovisningsgrupper

Rampopulationen delades in i två strata (delgrupper), företagare och övriga yrkesverksamma. I båda strata är andelen som saknar e-postadress 15 procent. Urvalet gjordes från de medlemmar som har en e-postadress. Det förekommer att samma e-postadress delas av flera personer. När det fanns två (eller fler) personer med samma e-postadress i urvalet skickades två (eller fler) enkätförfrågningar och samtliga personer ombads att besvara enkäten.

Bland företagarna (med e-postadress) gjordes en totalundersökning och bland övriga yrkesverksamma (med e-postadress) gjordes ett stratifierat urval där varje förbund utgör ett eget delstratum. Inom varje delstratum gjordes ett obundet slumpmässigt urval med samma proportionella urvalssannolikhet.

Det skiljer sig något mellan förbunden hur de registrerar sina företagande medlemmar. Vissa har möjlighet att ange att de driver företag vid sidan av sin anställning, medan andra måste välja mellan företagande eller anställning i registret. Det förekommer naturligtvis också att medlemmar helt har missat att registrera hos sitt förbund att de driver företag. Dessa har kunnat ange i enkäten att de är företagare och räknas därmed som sådana i den här undersökningen.

Förbunden lämnade uppgifter om 453 448 medlemmar. När dubbletterna rensats bort återstod 446 857 individer (Tabell 17). Av dem saknar cirka 15 procent uppgift om e-postadress, både bland företagare och övriga yrkesverksamma. Enkäten skickades till 12 517 företagare och 4 000 övriga yrkesverksamma. Av dem svarade 5 248 företagare och 1 567 övriga yrkesverksamma. Det innebär att av dem som fått enkäten har 42 procent svarat. Bortfallet är således stort och resultaten bör läsas med det i åtanke. Svaren från företagarna representerar dock de 33 procent som besvarat enkäten. Bortfallsfrekvenserna redovisas i Tabell 19.

Tabell 17. Rampopulation och urval. Antal.

	FÖRETAGARE	ÖVRIGA YRKES- VERKSAMMA	TOTALT
Rampopulation	15 284	431 573	446 857
Saknar e-post	2 329	63 290	65 619
Har e-postadress	12 951	368 283	381 234
Urval (med e-postadress)	12 951	4 000	16 951
Urval med giltig e-postadress	12 517	3 848	16 365
därav svar	5 248	1 567	6 815
motsvarar uppräknat	5 248	144 174	149 422

Redovisning

Urvalspersonerna delades in i två grupper efter den status de har i medlemsregistret, företagare respektive övrig yrkesverksam. Respondenterna har i enkäten också själva fått ange vilken huvudsaklig sysselsättning de har. Indelningen överensstämmer inte helt vilket kan bero på att medlemsregistret inte var uppdaterat eller att statusen ändrats efter att registeruppgifterna skickades till Saco eller annan brist i registret.

Av dem som är registrerade som företagare i företagarsratumet är 5 procent enligt egna uppgifter i enkäten huvudsakligen anställda (Tabell 18). Av dem som ingår i stratumet med övriga yrkesverksamma är enligt egna uppgifter 2 procent heltidsföretagare och 6 procent kombinatorer.

I tabeller och diagram används de uppgifter som respondenterna själva angett. Varje individ vägs dock med den vikt de har i urvalet. Den vikt-

ning som görs innebär att urvalet representerar yrkesverksamma medlemmar med e-postadress.

Cirka 2 procent av respondenterna i vardera stratum har svarat att de är arbetslösa, studerande eller pensionärer. De personerna ingår inte i resultatredovisningen.

Tabell 18. Uppgifter om medlemmar från förbunden som besvarat enkäten fördelade efter redovisningsgrupp i rapporten. Antal och procent.

	KATEGORI ENLIGT MEDLEMSREGISTRET			
	FÖRETAGARE		ÖVRIG YRKESVERKSAM	
	ANTAL	PROCENT	ANTAL	PROCENT
Redovisningsgrupp				
Anställd	279	5	1 417	90
Heltidsföretagare	4 412	84	27	2
Kombinatör	437	8	89	6
Övriga	120	2	35	2
TOTALT	5 367	100	1 595	100

Kvalitetsredovisning

Urvalsfel, täckningsfel och bortfallsfel

Urvalsfel uppkommer därför att man bara undersöker en del av undersökningspopulationen. *Täckningsfel* kan uppstå när medlemsregistret inte är uppdaterat eller om det hinner hända något mellan att ramen fastställs och undersökningen skickas ut. Det är alltså fel som uppstår på grund av att det saknas personer i ramen som borde ingå i undersökningspopulationen eller att personer som inte ska vara med i undersökningspopulationen inte kunnat sorteras bort ur ramen. *Bortfallsfel* är fel som beror på att man inte har fått svar, exempelvis för att en person inte anträffats eller inte vill vara med. Ett bortfall kan också vara partiellt bortfall, att det saknas svar på någon eller några frågor.

I praktiken kan det vara svårt att skilja dessa olika fel från varandra.

Systematik i bortfallet

Det uppstår ett bortfall i två led. Dels för att det inte finns uppgift om e-postadress för alla medlemmar och dels för att en del enkäter inte besvaras. Bortfallet är olika stort i olika delgrupper.

Tabell 19. **Rampopulation, bortfall och antal svarande.** Antal och procent.

	RAM- POPULATION, ANTAL	SAKNAR E- POST, %	URVAL, ANTAL	BORT-FALL ENKÄT, %	SVAR, ANTAL	SVAR UPP- RÄKNAT, ANTAL
Företagare	15 284	19	12 517	59	5 128	5 128
Övr. yrkesverksamma	431 573	18	3 848	60	1 532	140 545
-34 år	95 283	7	1 674	64	603	31 007
35-44 år	138 868	16	3 630	63	1 347	43 111
45-54 år	111 263	22	4 724	58	1 990	38 955
55-64 år	90 754	25	5 019	56	2 199	30 534
65+ år	10 690	30	1 318	60	521	2 066
Kvinna	242 271	17	7 765	56	3 413	82 315
Man	204 587	19	8 600	62	3 247	63 358
Sv. Arkitekter	7 331	11	1 528	63	572	3 092
Civilekonomerna	25 446	16	882	64	318	7 428
DIK	18 425	16	534	54	246	6 546
FSA	7 763	7	138	44	77	4 445
Jusek	60 204	17	1 794	61	700	19 810
KyrkA	3 998	10	39	49	20	1 820
Lärarnas Riksförbund	56 943	36	408	69	127	11 684
Leg. Sjukgymn. Riksf.	10 048	13	1 439	53	678	4 591
Naturvetarna	24 771	13	815	53	385	9 655
Privattandläkarna	2 970	8	1 611	67	525	1 089
Sv. Farmaceutförb.	5 712	15	89	64	32	1 670
Sv. Läkarförbund	31 406	21	1 260	62	479	8 214
Sv. Psykologförbund	6 531	17	851	51	419	2 719
SRAT	11 244	18	432	54	198	4 566
Akademikerförb. SSR	39 823	16	945	52	453	13 011
Sv. Skolledarförbund	5 538	27	45	71	13	1 105
Sulf	14 632	13	164	57	71	5 531
Sveriges Ingenjörer	104 838	17	2 807	61	1 098	33 858
Trafik och Järnväg	3 648	10	38	24	29	2 459
Tjänstetandläkarna	3 411	28	50	38	31	1 651
Sv. Veterinärförbund	2 176	3	496	62	189	729
TOTALT	446 857	18	16 365	59	6 660	145 673

Litteratur

- Bengtsson, J** (2005) *Utbildning & tillväxt, Akademikerbarometer 2-2005*, Saco
- Bengtsson, J** (2007) *Sveriges akademiker om företagande, Akademikerbarometer 2-2005*, Saco
- Bengtsson, J** (2000) *Tjäna utan att tjäna – en idéskrift om kunskapsföretagande*, Saco

Saco, Sveriges akademikers centralorganisation, är den samlande organisationen för Sveriges akademiker. Vi är en partipolitiskt obunden facklig centralorganisation. Sacos 23 självständiga förbund företräder yrkes- och examensgrupper från hela arbetsmarknaden, inklusive egenföretagare. Något som förenar våra medlemsförbund är akademisk utbildning, kunskap, kompetens och yrkes stolthet. Totalt är 620 000 akademiker medlemmar. Som företrädare för Sveriges akademiker är det självklart för Saco att ständigt påverka kunskapsnivån i Sverige. Utbildning och forskning som ger kunskap är en investering för såväl samhället som individen och är en av de viktigaste faktorerna för tillväxt och utveckling av ett samhälle.

Saco, Box 2206, 10315 Stockholm
tel vx: 08-6134800, www.saco.se